

POSTANOWIENIE

Dnia 26 października 2021 roku

Sąd Okręgowy w Warszawie XXV Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący: Sędzia (del.) Kamil Gołaszewski

po rozpoznaniu 26 października 2021 roku w Warszawie na posiedzeniu niejawnym sprawy z powództwa Śródmiejskiej Spółdzielni Mieszkaniowej w upadłości likwidacyjnej z siedzibą w Warszawie

przeciwko Syndykowi masy upadłości Śródmiejskiej Spółdzielni Mieszkaniowej w upadłości likwidacyjnej z siedzibą w Warszawie

o ustalenie

przy udziale interwenientów ubocznych po stronie powodowej Małgorzaty Boszko i Antoniego Frontczaka

na skutek zażalenia pozwanego

na postanowienie Sądu Okręgowego w Warszawie z 2 lutego 2021 roku, sygn. XXV C 212/20

postanawia:

- I. sprostować zaskarżone postanowienie w ten sposób, że w miejsce słów „o zwolnienie od opłaty od wniosku o zabezpieczenie” wpisać „o udzielenie zabezpieczenia”;
- II. zmienić zaskarżone postanowienie w ten sposób, że wyeliminować z zakresu udzielonego zabezpieczenia podpunkt b) i w tym zakresie oddalić wnioski o udzielenie zabezpieczenia;
- III. oddalić zażalenie w pozostałym zakresie;
- IV. rozstrzygnięcie o kosztach postępowania zażaleniowego pozostawić sądowi rozstrzygającemu orzeczeniem kończącym postępowanie w sprawie.

Uzasadnienie

postanowienia z 26 października 2021 roku w zakresie punktów II - IV

Zaskarżonym postanowieniem z 2 lutego 2021 roku Sąd Okręgowy w Warszawie udzielił, na wniosek zawarty w piśmie z 18 grudnia 2020 r. (k.239), zabezpieczenia roszczenia Śródmiejskiej Spółdzielni Mieszkaniowej w upadłości likwidacyjnej z siedzibą w Warszawie przeciwko Syndykowi Masy Upadłości Śródmiejskiej Spółdzielni Mieszkaniowej w upadłości likwidacyjnej z siedzibą w Warszawie o uznanie, że zarządzenie nr 8/2019 Syndyka masy upadłości Śródmiejskiej Spółdzielni

Mieszkaniowej w upadłości likwidacyjnej z dnia 25 września 2019 r. w sprawie zmiany opłaty za lokale mieszkalne i użytkowe jest nieważne lub bezskuteczne, poprzez:

- a. wstrzymanie wykonalności Zarządzenia nr 8/2019 Syndyka masy upadłości Śródmiejskiej Spółdzielni Mieszkaniowej w upadłości likwidacyjnej z dnia 25 września 2019 r. w sprawie zmiany opłaty za lokale mieszkalne i użytkowe;
- a. nakazanie pozwanemu powstrzymania się z podejmowaniem dalszych czynności prawnych mających za przedmiot tzw. opłaty eksploatacyjne, o których mowa w art. 4 ust. 1-2 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o spółdzielniach mieszkaniowych.

Sąd zważył, co następuje:

Zażalenie wniesione przez pozwanego nie jest zasadne w zakresie w jakim kwestionuje udzielenie zabezpieczenia poprzez wstrzymanie wykonalności zarządzenia nr 8/2019. Roszczenie powoda uznać należało za uprawdopodobnione, w tym co do istnienia interesu prawnego w wytoczeniu powództwa, a równocześnie istnieje interes prawny w uzyskaniu zabezpieczenia roszczenia. Sąd – jednak co należy podkreślić – na obecnym etapie postępowania i przy uwzględnieniu konieczności jedynie uprawdopodobnienia, a nie wykazania roszczenia – co do zasady podziela argumentację powoda wskazującego na wyłączenie opłat za lokale mieszkalne i użytkowe z masy upadłości, a w konsekwencji – z zarządu sprawowanego przez syndyka.

Zażalenie podlegało uwzględnieniu, a w konsekwencji wnioszek o udzielenie zabezpieczenia oddaleniu w części w jakiej pozwanemu nakazano powstrzymanie się z podejmowaniem dalszych czynności prawnych mających za przedmiot opłaty eksploatacyjne, o których mowa w art. 4 ust. 1-2 i 4 ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych. Zastosowany sposób zabezpieczenia wykracza bowiem poza roszczenie procesowe, które zostało zabezpieczone, a dotyczące jedynie oceny ważności bądź skuteczności konkretnej czynności syndyka (zarządzenia nr 8/2019). Roszczenie to nie dotyczy natomiast kompleksowej regulacji praw i obowiązków stron, w szczególności w zakresie podejmowanych przez nie przyszłych czynności w ramach zarządu mieniem spółdzielni lub masą upadłości.

Oceniając istnienie przesłanek udzielenia zabezpieczenia, określonych w art. 730¹§1 kpc (udzielenia zabezpieczenia może żądać każda strona lub uczestnik postępowania, jeżeli uprawdopodobni roszczenie oraz interes prawny w udzieleniu zabezpieczenia) za bezsporne trzeba uznać, że powodowa Spółdzielnia mieszkaniowa znajduje się, od 20 kwietnia 2015 roku, w upadłości, jak również to, iż pozwany został wyznaczony na syndyka masy upadłości.

Strony nie znajdują się w sporze odnośnie faktów, a odnośnie wykładni przepisów regulujących funkcjonowanie spółdzielni mieszkaniowej w stanie upadłości. Nie budzi przy tym wątpliwości, że przepisy Prawa spółdzielczego, ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych czy Prawa upadłościowego i naprawczego nie przesądzają wprost spornego zagadnienia. Spór ogniskuje się w istocie wokół znaczenia jakie nadać trzeba, w świetle art. 63 ust.1 pkt 1 Prawa upadłościowego i naprawczego, dodaniu do regulującego zakres wyłączenia spod egzekucji art. 831§1 kpc pkt 10 – co nastąpiło z dniem 9 września 2017 roku, na podstawie przepisów ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. o zmianie ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych, ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz ustawy - Prawo spółdzielcze. Zgodnie z powołanym przepisem wierzycelności przysługujące spółdzielni mieszkaniowej wobec członków spółdzielni i osób niebędących członkami spółdzielni, którym przysługuje spółdzielcze prawo do lokalu albo własność lokalu, z tytułu opłat, o których mowa w art. 4 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o spółdzielniach mieszkaniowych, jak również środki,

będące w dyspozycji spółdzielni w związku z wnoszeniem tych opłat, chyba że wierzytelność egzekwowana powstała w związku z wykonaniem przez wierzyciela zobowiązań, które miały być zaspokojone z opłat, o których mowa w art. 4 tej ustawy.

Sprawę niewątpliwie komplikuje to, że okoliczności wprowadzenia oraz brzmienie art. 831§1pkt 10 kpc, wskazują, że zastosowanie tego przepisu w ramach postępowania upadłościowego nie było przedmiotem szczególnych rozważań ustawodawcy. Dotyczy to nie tylko motywów wprowadzenia przepisu zawartych w uzasadnieniu projektu ustawy, w których wskazano, że *„W świetle obecnie obowiązujących przepisów opłaty za media (np. prąd, woda, gaz) podlegają egzekucji prowadzonej przeciwko spółdzielni jako dłużnikowi, co skutkuje powstaniem zaległości płatniczych wobec dostawców mediów, których negatywne skutki odczuwają mieszkańcy zasobu spółdzielni, pomimo tego, iż regulują terminowo swoje należności. W takich przypadkach często dochodzi do odcięcia dostępu do mediów. Proponowane rozwiązanie skutkować będzie wyłączeniem spod egzekucji skierowanej przeciwko spółdzielni jako dłużnikowi opłat wnoszonych przez osoby zamieszkujące w zasobach spółdzielni mieszkaniowej na poczet dostarczanych mediów.”* podnoszonych w toku prac legislacyjnych, ale też i treści przepisu, który przewidując wyłączenie spod egzekucji, związany z charakterem egzekwowanej wierzytelności, nie nadaje się do zastosowania w ramach postępowania upadłościowego, które ze swej istoty zmierza do zaspokojenia wielu podmiotów, a w konsekwencji wierzytelności o różnym charakterze.

Powyższe wątpliwości, a także argumentacja przedstawiona przez pozwanego, winny niewątpliwie być przedmiotem rozważań przed rozstrzygnięciem sporu, wskazując co najmniej na możliwość odstąpienia od literalnej wykładni przepisu. Nie jest jednak miejscem, w którym należy definitywnie rozstrzygać istniejące wątpliwości postępowanie zabezpieczające. Dla rozstrzygnięcia w jego ramach wystarczające jest przyjęcie, powód uprawdopodobnił w stopniu dostatecznym, że istnieje uzasadniona wątpliwość co do legitymacji syndyka do dokonywania czynności związanych z podniesieniem opłat eksploatacyjnych, przeznaczonych na utrzymanie spółdzielczych zasobów mieszkaniowych. Dlatego też, zważywszy na dotychczas zgromadzony w sprawie materiał dowodowy należy przyjąć za prawdopodobne, że syndyk nie posiadał legitymacji do podjęcia decyzji o zmianie wysokości spornych opłat na podstawie zaskarżonego przez powodową Spółdzielnię Zarządzenia, a podjętą przez niego w tym zakresie czynność można uznać za nieważną ze względu na sprzeczność z przepisem ustawy (przepisami Prawa upadłościowego regulującymi kompetencje syndyka). Podejmowanie decyzji o zmianie wysokości opłat obciążających członków spółdzielni i osoby niebędące członkami, którym przysługują odrębne prawa własności lokali, należałoby wówczas do kompetencji Rady Nadzorczej (§ 82 pkt 19 Statutu Spółdzielni). W tym stanie rzeczy na obecnym etapie należało uznać za uprawdopodobnione, że to Spółdzielnia za pomocą wyznaczonych do tego organów – a nie Syndyk – posiada wyłączne prawo do decydowania o wysokości opłat eksploatacyjnych.

Syndyk w tej sytuacji nie posiadałby uprawnień do podjęcia kwestionowanej czynności prawnej względem członków Spółdzielni, gdyż była ona zastrzeżona dla organu Spółdzielni. Właśnie ta okoliczność przesądza też o istnieniu po stronie powodowej Spółdzielni interesu prawnego w wytoczeniu powództwa o ustalenie. Przewidziany w art. 189 kpc, jako przesłanka powództwa o ustalenie nieistnienia stosunku prawnego lub prawa, interes prawny rozumieć należy jako obiektywnie występującą potrzebę ochrony sfery prawnej powoda, którego prawa zostały lub mogą zostać zagrożone, bądź też co do istnienia lub treści których występuje stan niepewności. Ocena interesu prawnego wymaga zindywidualizowanych kryteriów, uwzględniających celowościowe

podstawy powództwa z art. 189 kpc. Jedną z przesłanek badanych przy rozważaniu celowości wykorzystania powództwa o ustalenie jest znaczenie, jakie wyrok ustalający wywarłby na sytuację prawną powoda. O występowaniu interesu prawnego świadczy możliwość stanowczego i definitywnego zakończenia na tej drodze sporu lub sytuacja w której powództwo ustalające prewencyjnie zapobiegnie powstaniu sporu w przyszłości.

W sytuacji, w której wydawane jest rozstrzygnięcie, istnieje spór pomiędzy Spółdzielnią a innym podmiotem – działającym w imieniu własnym – co do ważności i skuteczności podjętej przez ten podmiot czynności prawnej – wydania zarządzenia dotyczącego opłat eksploatacyjnych. Przy wynikającym z uprawdopodobnienia roszczenia założeniu, że syndyk nie miał uprawnień do podjęcia czynności, nie można jej uznać za czynności dokonaną na rachunek Spółdzielni (co w ocenie sądu wyklucza przyjęcie, że istnieją podstawy do odrzucenia pozwu czy oddalenia powództwa podnoszone przez pozwanego a wynikające z tożsamości materialnoprawnych stron procesu). Jest to jednak czynność, która faktycznie wkracza w zakres kompetencji Spółdzielni, z jednej strony naruszając kompetencje organów spółdzielni, a z drugiej – ingerując w relacje pomiędzy Spółdzielnią a podmiotami, które są zobowiązane, na podstawie art. 4 ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych do uiszczania opłat eksploatacyjnych. Podjęcie tej czynności narusza majątkowy interes Spółdzielni, uprawnionej do zarządzania określonymi środkami pomimo postawienia jej w stan upadłości. Podmiot, którego prawa są w ten sposób zagrożone, ma interes prawny w uzyskaniu rozstrzygnięcia sądowego zmierzającego do jednoznacznego wyjaśnienia skuteczności czynności podejmowanych przez inny podmiot. Zauważyć przy tym trzeba, że dla istnienia interesu prawnego w rozumieniu art. 189 kpc nie jest wymagane aby określony stosunek prawny istniał pomiędzy podmiotem wytaczającym powództwo a pozwanym, jak również, że w ramach konstrukcji przewidzianej w art. 189 kpc szeroko dopuszczone zostały powództwa zmierzające do ustalenia ważności czynności prawnej.

Podkreślić trzeba, że spór pomiędzy Spółdzielnią a Syndykiem nie został rozstrzygnięty definitywnie w ramach postępowania upadłościowego. Spółdzielnia wystąpiła w dniu 16 marca 2018 r. z wnioskiem o podjęcie działań nadzorczych przez sędziego komisarza w trybie art. 152 prawa upadłościowego zmierzających do szczegółowego doprecyzowania uprawnień Syndyka w zakresie rozporządzania przez niego opłatami eksploatacyjnymi wnoszonymi przez członków Spółdzielni. Sędzia komisarz uznał jednak, że powołany przepis nie może być podstawą do rozstrzygnięcia o żądaniu wniosku (postanowienie z 29 czerwca 2018 r., X GUp 169/15 – k. 189-192) – co powoduje, że rozważaniom zawartym w dalszej części uzasadnienia tego postanowienia nie można nadawać waloru rozstrzygnięcia zagadnienia (skoro sędzia komisarz uznał, że nie ma kompetencji do podjęcia określonej decyzji, to nie ma znaczenia jaką decyzję by podjął). Również orzeczenia sędziego komisarza i sądu upadłościowego w przedmiocie zatwierdzenia sprawozdań z czynności syndyka i sprawozdań rachunkowych nie rozstrzygają definitywnie istoty problemu, będącego przedmiotem sporu w niniejszej sprawie.

Należy w tym miejscu zaznaczyć, że na etapie badania przesłanki uprawdopodobnienia interesu prawnego w rozumieniu art. 189 kpc (jako jednej z przesłanek warunkujących uprawdopodobnienie roszczenia na potrzeby zabezpieczenia), nie jest analizowane to czy opłaty których dotyczy Zarządzenie nr 8/2019, wchodzi w skład masy upadłości (tj. czy Zarządzenie jest nieważne/bezskuteczne). Badanie tego czy rzeczony opłaty podlegają wyłączeniu z masy upadłości na podstawie art. 63 ust. 1 pkt 1 prawa upadłościowego i w związku z tym czy Syndyk posiadał uprawnienie do wydania Zarządzenia w ramach przysługujących mu ustawowych kompetencji, stanowi elementem uprawdopodobnienia roszczenia o ustalenie nieważności / bezskuteczności Zarządzenia, tj. drugiej przesłanki warunkującej uprawdopodobnienie roszczenia o ustalenie.

Powodowej Spółdzielni przysługuje również interes prawny w udzieleniu zabezpieczenia, wyrażający się w konieczności zapobieżenia szkodzie lub innym negatywnym następstwom, które pomimo ostatecznego wygrania sprawy dotknęłyby uprawnionego. Skoro zgodnie ze wskazaną podstawą uprawdopodobnionego roszczenia, to organy Spółdzielni, a nie Syndyk, są właściwe do podejmowania decyzji w przedmiocie opłat służących do utrzymania spółdzielczych zasobów mieszkaniowych, to na nich spoczywa obowiązek dbania o interesy członków Spółdzielni w tym przedmiocie oraz ewentualna odpowiedzialność. Nałożenie na członków Spółdzielni obowiązku uiszczania opłat w podwyższonej wysokości na podstawie potencjalnie wątpliwego prawnie zarządzenia Syndyka i dysponowania tymi opłatami przez Syndyka, może skutkować nieodwracalnymi skutkami w razie rozdysponowania środków wniesionych tytułem opłat przez Syndyka. Odzyskanie tych środków, w razie korzystnego dla Spółdzielni wyroku sądowego, może być niemożliwe, jeśli zostaną one wypłacone przez Syndyka wierzycielom Spółdzielni w ramach postępowania upadłościowego.

Niezależnie od powyższego, trudną do odwrócenia szkodę spowodować może też brak możliwości bieżącego zarządzania środkami, które, przy przyjętej podstawie uprawdopodobnienia roszczenia, powinny być gromadzone i wydatkowane przez organy spółdzielni, w ramach przysługujących im kompetencji i odpowiedzialności.

Poza zakresem oceny, w ramach postępowania zabezpieczającego, a i całego roszczenia, jest to w jakiej wysokości powinny być uiszczane opłaty eksploatacyjne.

Nie można podzielić zastrzeżeń pozwanego odnośnie przyjętego sposobu zabezpieczenia, tj. wstrzymania wykonalności zarządzenia. Zgodnie z art. 755§1 kpc sąd udzielając zabezpieczenia roszczenia niepieniężnego czyni to w taki sposób, jaki stosowanie do okoliczności uzna za odpowiedni. Zabezpieczenie roszczenia poprzez wstrzymanie wykonania (wykonalności – co uznać należy za pojęcia tożsame) jest standardowym sposobem zabezpieczenia w przypadku dotyczących podobnych czynności prawnych powództw opartych o art. 42 Prawa spółdzielczego czy art. 25 ustawy o własności lokali, a skutki takiego zabezpieczenia nie budzą wątpliwości.

Z tych przyczyn Sąd uznał, że zażalenie pozwanego jest w części niezasadne i jako takie podlega oddaleniu.

Jak już wskazano, za zasadne należało uznać zażalenie w zakresie w jakim kwestionuje udzielenie zabezpieczenia w sposób wskazany w podpunkcie b) zaskarżonego postanowienia. Rozstrzygnięcie zmierzające w istocie do zakazania Syndykowi podejmowania dalszych czynności prawnych mających za przedmiot opłaty eksploatacyjne pozostaje co prawda w związku z ewentualnymi przesłankami rozstrzygnięcia o zgłoszonym roszczeniu (tj. rozstrzygnięciu czy Syndyk jest uprawniony do podejmowania takich czynności), jednak wydaje się pozostawać poza zakresem zgłoszonego i zabezpieczonego roszczenia.

Tymczasem o istnieniu interesu prawnego w uzyskaniu zabezpieczenia może być mowa jedynie w zakresie, w jakim chodzi o osiągnięcie celu postępowania określonego przez zgłoszone roszczenie. Celem przesądzenia o nieważności lub bezskuteczności konkretnego zarządzenia, obowiązującego w określonym czasie, jest wyeliminowanie skutków jego wydania, nie zaś definitywne określenie praw i obowiązków stron postępowania, a ściślej – kompetencji Syndyka. Rozstrzygnięcie o konkretnym roszczeniu, dotyczącym ściśle określonego zarządzenia, nie będzie bezpośrednio

wywoływało dalej idących skutków odnośnie innych, dokonanych w przyszłości, czynności Syndyka. Ani treść rozstrzygnięcia (sentencji), ani treść uzasadnienia wyroku nie będzie bezpośrednim nakazem bądź zakazem podjęcia takich czynności. Kwestia zaś mocy przekonywania argumentacji, która będzie podstawą rozstrzygnięcia, nie jest elementem roszczenia i nie może podlegać zabezpieczeniu.

Dlatego też tak zastosowany sposób zabezpieczenia nie był zasadny, wniosek o udzielenie zabezpieczenia w tej części podlegał oddaleniu, a zaskarżone postanowienie – odpowiedniej zmianie..

Mając to na uwadze Sąd Okręgowy orzekł jak w sentencji postanowienia na podstawie art. 385 kpc i art. 386§1kpc w zw. z art. 397§3 kpc w zw. z art. 394¹a§2 kpc.

Rozstrzygnięcie o kosztach niniejszego postępowania zażaleniowego dotyczącego zabezpieczenia pozostawiono Sądowi w orzeczeniu kończącym postępowanie, ze względu na regulację art. 745§1 kpc.

Na oryginale właściwe podpisy